

Szemelvények
a Szövetkezeti Kutatási Alapítvány Kuratóriumának
2012. május 29.-i rendes ülésén elhangzottakból¹

1.

Az Alapítvány Alapító Okirata módosításával kapcsolatos teendők a 2011. évi CLXXV. civil törvény, a civilszervezetek bírósági nyilvántartásáról intézkedő CLXXXI. tv., valamint az adománygyűjtéséről, a közhasznúságról szóló 350/2011. (XII. 30) Korm. rendelet:

1. Az egyesülési jogra vonatkozó szabályozás több szempontból is újításra szorult. Az új törvény az egyesülési jog gyakorlásának lehetőségét szélesebben értelmezi, a hatályos szabályozáshoz képest lényegesen kiterjeszti. Jelentős változás, hogy a nem működő, illetve a megszűnt civil szervezeteket a bíróság törli a nyilvántartásából.

2. Az átláthatóság és a könnyebb alkalmazhatóság érdekében, a civil szervezetek gazdasági életének szabályaival együtt, a könyvvezetési és beszámolási szabályok is ebben a törvényben, egységes szerkezetbe foglalva jelennek meg.

3. Az egységes jogértelmezés és jogalkalmazás érdekében a törvény meghatározza a közhasznú tevékenység céljának fogalmát, valamint a közhasznú jogállás megszerzéséhez szükséges feltételeket. A közhasznú szervezetek nyilvános és ellenőrzött működési garanciáinak megteremtése érdekében e szervezeteknek a közhiteles nyilvántartást vezető szervnél letétbe kell helyezniük közhasznúsági mellékletüket és számviteli beszámolójukat. A közhasznú jogállás megőrzése szempontjából elengedhetetlen, hogy a szervezet által letétbe helyezett melléklet és beszámoló adatai megfeleljenek a törvényben előírt feltételeknek. Mindez az alapítványokra is vonatkozik.

4. A törvénnyel létrehozott Nemzeti Együttműködési Alap, a 2012-es költségvetési évtől kezdődően a bejegyzett civil szervezetek számára működésük, szakmai programjaik megvalósításához, valamint a szomszédos, európai uniós tagállamok civil szervezeteivel folytatott együttműködés, illetve a civil társadalmi aktivitás támogatására költségvetési forrásokat biztosít.

5. A törvény hatálya kiterjed a Polgári Törvénykönyvről szóló törvény alapján létrehozott alapítványokra, egyesületekre, valamint a közhasznú szervezetekre, illetve az egyesülési jog alapján létrejött egyéb szervezetekre. A törvény szabályozási körére tekintettel meghatározza, valamint értelmezi az alkalmazása szempontjából legfontosabb fogalmakat. E szerint közhasznú tevékenység: minden

¹ Szövetkezeti Kutató Intézet irattára

olyan tevékenység, amely a létesítő okiratban megjelölt közfeladat teljesítését közvetlenül vagy közvetve szolgálja, ezzel hozzájárulva a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez.

6. A törvény meghatározza, hogy a civil szervezet, tehát az alapítvány végelszámolására a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) rendelkezéseit az e törvényben szabályozott eltérésekkel kell alkalmazni. Kijelenthető, hogy a cégekéhez válik hasonlatossá a végelszámolás és a felszámolás is néhány a civil szervezetek részére nyújtott kedvezménnyel. Ez üdvözlendő változás, megszünteti az eddig működő általános felelőtlenségi rendszert.

7. A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvényt a törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni a civil szervezetekre, tehát az alapítványokra is. A törvény a fizetési haladék tekintetében kedvezőbb határidőt állapít meg, mint a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvény, amely alapján az adós kérelmére a tartozás kiegyenlítésére legfeljebb 30 napos határidő engedélyezhető. A törvény ugyanis a fenti szabályozással ellentétben legfeljebb 90 napos fizetési haladékot biztosít az adós számára.

8. Az egyesülési jog alapján létrejövő szervezetek működése törvényességének biztosítása érdekében a törvény kimondja, hogy az ügyészség - az e törvényben, valamint a Ptk.-ban meghatározott eltérésekkel - az ügyészségről szóló törvény rendelkezései szerint törvényességi ellenőrzést gyakorol a civil szervezetek működése felett. Az ellenőrzés nem terjed ki az olyan ügyekre, amelyekben egyébként bírósági vagy közigazgatási hatósági eljárásnak van helye.

9. A civil szervezetet a törvénytészék veszi nyilvántartásba. Ha a civil szervezet elektronikus úton benyújtott, nyilvántartásba vétele iránti kérelméhez létesítő okiratot csatolnak, a bíróság a kérelmet az érkezését követő tizenöt napon belül elbírálja. A civil szervezet nyilvántartásban szereplő adatai országosan egységes, elektronikus, bárki számára ingyenesen hozzáférhető, közhiteles nyilvántartásban elérhetők.

10. A civil szervezet köteles a beszámolójával egyidejűleg közhasznúsági mellékletet is készíteni. A közhasznúsági melléklet lép a közhasznúsági jelentés helyébe. A közhasznúsági melléklet tartalmát a 350/2011. sz. Kormányrendelet szabályozza.

A civil szervezet köteles a jóváhagyásra jogosult testület által elfogadott beszámolóját, valamint közhasznúsági mellékletét - kötelező könyvvizsgálat esetén a könyvvizsgálói záradékot vagy a záradék megadásának elutasítását is tartalmazó független könyvvizsgálói jelentéssel együtt - az adott üzleti év mérleg-

fordulónapját követő ötödik hónap utolsó napjáig letétbe helyezni és közzétenni, kötelező könyvvizsgálat esetén ugyanolyan formában és tartalommal, mint amelynek alapján a könyvvizsgáló a beszámoló felülvizsgálta. Ez a rendelkezés úgy tűnik minden civil szervezetre vonatkozik teljes körűen.

Ha a civil szervezet a beszámolóval, valamint a közhasznúsági melléklettel kapcsolatos kötelezettségét elmulasztja és azt egy éven belül nem pótolja, a bíróság törvényességi ellenőrzési eljárás lefolytatása céljából értesíti az ügyészséget, ezt tehát ellenőrizni is fogják.

11. A közhasznú jogállást a szervezet nyilvántartására illetékes szerv állapítja meg és jegyzi be a nyilvántartásba. Közhasznú szervezetté minősíthető a Magyarországon nyilvántartásba vett - létesítő okiratában megjelölt közfeladat teljesítésére irányuló - közhasznú tevékenységet végző szervezet, amely a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez megfelelő erőforrásokkal rendelkezik, továbbá amelynek megfelelő társadalmi támogatottsága kimutatható. A közhasznú tevékenységet végző szervezet hozzájárul a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez, amennyiben az előző évről szóló beszámoló közhasznúsági melléklete célcsoportra vonatkozó adatai alapján a szervezet szolgáltatásai a szervezet testületi tagjain, munkavállalóin, önkéntesein kívül más személyek számára is hozzáférhetőek.

A közhasznúság további feltétele, hogy megfelelő erőforrás álljon a szervezet rendelkezésére. Megfelelő erőforrás akkor áll a szervezet rendelkezésére, ha az előző két lezárt üzleti év vonatkozásában a következő feltételek közül legalább egy teljesül:

- a) az átlagos éves bevétele meghaladja az egymillió forintot, vagy
- b) a két év egybeszámított adózott eredménye (tárgyévi eredménye) nem negatív, vagy
- c) a személyi jellegű ráfordításai (kiadásai) - a vezető tisztségviselők juttatásainak figyelembevételével - eléri az összes ráfordítás (kiadás) egynegyedét

Megfelelő társadalmi jelentőség mutatható ki a civil szervezetnél, ha az előző két lezárt üzleti év vonatkozásában a következő feltételek közül legalább egy teljesül:

- a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerint a szervezetnek felajánlott összeg eléri az összes bevétel két százalékát,
- a közhasznú tevékenység érdekében felmerült költségek, ráfordítások eléri az összes ráfordítás felét a két év átlagában,
- közhasznú tevékenységének ellátását tartósan (két év átlagában) legalább tíz közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy segíti.

A közhasznú nyilvántartásba vételre irányuló kérelmet előterjesztő szervezetnek két egymást követő lezárt üzleti évben meg kell felelnie ezeknek a követelményeknek, amelyet a bíróság a nyilvántartás és a nála letétbe helyezett beszámoló alapján állapít meg.

A beszámoló adatai alapján minden letétbe helyezés alkalmával a közhasznú jogállás nyilvántartásba vételére illetékes szerv megvizsgálja a közhasznúsági szerinti feltételek teljesülését, ha ezek nem teljesülnek, a szervezet közhasznú jogállását a bíróság megszünteti és az erre vonatkozó adatot a nyilvántartásból törli.

A közhasznú szervezetté minősíthető szervezet közhasznú jogállását a közhasznú szervezetként való nyilvántartásba vétellel szerzi meg.

A törvény hatálybalépése előtt nyilvántartásba vett közhasznú, illetve kiemelkedően közhasznú jogállás esetében a számviteli beszámolót letétbe helyezett szervezet 2014. május 31. napjáig továbbra is igénybe veheti az e törvény hatálybalépése előtt megszerzett, valamint a jogszabályok által számára biztosított kedvezményeket, jogállása közhasznú, ez a rendelkezés is vonatkozik a közhasznú alapítványokra.

A törvény hatályba lépése előtt nyilvántartásba vett közhasznú, illetve kiemelkedően közhasznú jogállású szervezet az e törvény szerinti feltételeknek való megfelelése esetén 2014. május 31. napjáig kezdeményezheti az e törvénynek megfelelő közhasznúsági nyilvántartásba vételét. 2014. június 1. napjától csak az e törvény szerint közhasznúsági nyilvántartásba vett szervezet jogosult a közhasznú megjelölés használatára és a közhasznú jogálláshoz kapcsolódó kedvezmények igénybevételeire. 2014. június 1. napjától a szervezet nyilvántartására illetékes szerv törli az e törvény hatályba lépése előtt nyilvántartásba vett közhasznú, illetve kiemelkedően közhasznú jogállású szervezetek közhasznú jogállását, kivéve ha a szervezet igazolja, hogy az e törvény szerinti közhasznúsági nyilvántartásba vétel iránt kérelmét benyújtotta, és a bíróság megállapítja, hogy a szervezet a törvényi feltételeknek megfelel.

•

A civil törvény, valamint a civilszervezetek bírósági nyilvántartásáról intézkedő törvény, illetve a közhasznúságról szóló Korm. rend. alapján az Alapítvány Alapító Okiratát módosítani kell. A bíróságra benyújtás előtt a Kuratórium, majd az Alapító szervek foglaljanak vele kapcsolatban állást.

2.

A) Konzultáció a szövetkezetek helyzetéről az OSZT és az Alapítvány által jegyzett kutatási háttéranyag tükrében.

B) Vita a szövetkezeti szabályozásról a kihirdetés előtt álló

új Ptk. és a tervezett új Sztv. előmunkálatai alapján.

A két téma háttéranyaga: 1. „Kihívások és válaszok a hazai szövetkezeti rendszerben” (Kutatási háttéranyag a szövetkezeti jogalkotáshoz); 2. „Új magyar szövetkezeti rendszer” (rendszer tanulmány); 3. „A szövetkezetek szabályozása az új Ptk.-ban”; 4. „Javaslat az új Ptk. szövetkezetekről szóló részéhez” c. források:

a.) a jogalkotó támogassa a szövetkezeteket integrációjuk szélesítésében, a tagsági és a nem tag üzletkörük differenciált kötődésének erősítésében, jogi személyiségű tagjaik körének bővítésében, a részjegy mobilitásának kiterjesztésében, a vagyont gyarapító tagság, a menedzsment hosszú távú kötődésének és érdekelttségének lehetővé tételében;

b.) a részjegyen túl felhalmozott vagyon ne kerülhessen nevesítésre! Indokolt esetben és körben tegye lehetővé a nyílt tagság korlátozását. Lépjen fel a tagság tendenciózus leépítése ellen, a vagyon megszerzésére és a vezetés kisajátítására irányuló spekulációval szemben;

c.) a szövetkezeti értékek, mint alapvető normák, biztosítsák a szövetkezeti jelleg megtartását, a tagság körének bővítését, a prudens és transzparens működést. Ismerje el az állam a szövetkezetek szociális célú tevékenységét;

d.) teremtsen meg jogi feltételét a szövetkezetek alapítását, fejlődését segítő szervezet és alap, valamint a szélesebb körű integrációjukat segítő gazdasági központ létrehozását, az általa nyújtott szolgáltatások, személyeket, csoportokat kedvezményező kiadásai megfelelő mértékű adókedvezménnyel történő támogatását;

e.) a szövetkezetek alapításának, hosszú távú fejlődésének, különleges és sajátos jellegének törvényi megalapozása, a változó szövetkezeti tőke labilitásának ellensúlyozása érdekében a törvény rögzítse:

- az egy tag által elérhető közvetlen és közvetett részesedés felső határának 15 %-ban való megállapítását, a taglétszámhoz viszonyított jogi személyek 1/3 arányának érvényesítését;

- a tagsági jogviszony megszűnése után a tagot csak a részjegyének névértéke és annak esedékes hozama illesse meg. A járandóság kifizetése pedig ne veszélyeztesse a szövetkezet kiegyensúlyozott gazdálkodását, e célból megfelelő idő kikötése szükséges;

- a befektető tagok a taglétszám 10 %-át, vagyoni részesedésük (befektetői részjegyük) névértéke a részjegy tőke 30 %-át ne léphesse túl. Ma több okból nem a korlátozáson van a fő hangsúly, a

szövetkezetek közismerten tőkeszegények, a spekuláció kivédésére törvényi és alapszabályi garanciák kellene;

- a jogi személyek a tagság létszámának maximálisan 20%-os arányát képviselhesék;

- a vagyoni hozzájárulás arányában történő pótbefizetés kezdeményezése a könyvvizsgáló által történő ellenőrzés, s az ok ellenjegyzése után kerüljön a közgyűlés elé;

- a szövetkezet gazdasági társasággá történő átalakulásakor egyedül a részjegy tőke legyen átvihető, a szövetkezeti vagyon átmenetileg a létrehozandó intézményvédelmi alapba, ezt követően szövetkezeti kezelésbe, a csődeljárás után maradt vagyon az országos szövetkezeti alapba kerüljön;

- a hitelszövetkezetekben az alapításhoz kötött 200 fős minimális létszám, illetve 250 millió forint jegyzett tőke követelménye, az átalakulás feltételül megszabott 2 milliárd forint tőke követelménye maradjon érvényben. A 15 %-os arányú személyenkénti vagyoni részesedés aránya kerüljön felülvizsgálatra. Ki kell védeni azt, hogy esetenként egy szűk kör (menedzsment, család, más befektetők) kezében összpontosuljon a közös vagyon döntő része, az irányítás. A részjegy felül felhalmozott vagyon ne kerüljön nevesítésre, illetve bevonásra az átalakulást követő gt.-be.

•

A tudomány keretei között is folytatni kell a szövetkezés, a szövetkezetek újjászerveződésének, a szövetkezetek és az állami szervek együttműködésének támogatását. A további szakértői közreműködésre feltétlenül szükség mutatkozik, ennek kiemelt része a tájékoztatás, a kezdeményezés és a partneri kapcsolatok építése.

A Magyar Jogászegylet Agrár- és Szövetkezeti Jogi, valamint Kereskedelmi Jogi Szakosztálya, a Szövetkezeti Kutató Intézet és az MTA Társadalomkutató Központ Jogtudományi Intézete részvételével (a legrövidebb időn belül) szakértői fórum összehívása indokolt, a javaslatokat el kel juttatni a jogalkotásban illetéke szerveknek.

3.

Tájékoztató a szociális szövetkezetek alapítását, működését szabályozó 2006. évi X. törvény módosításáról, a változtatások nyomán kialakuló új helyzetről a 2012. évi XXXVII. tv. szerint

Ez a tv. „megváltoztatta a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény és a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény módosítását..

A szövetkezetekről szóló 2006. évi X. sz. tv. módosításának eredményeként lehetővé válik, hogy a szociális szövetkezeteken belül (az iskolaszövetkezetek mellett) foglalkoztatási szövetkezet létesüljön. Ennek feltétele, hogy 500 természetes személy és legalább egy országos nemzetiségi önkormányzat tagja legyen. Ezen kívül a helyi önkormányzat is szövetkezeti tag lehet. A szociális szövetkezetnek – az önkormányzatok kivételével.- nem lehet befektető tagja. A foglalkoztatási szövetkezetek hátrányos helyzetű tagjaik számára a munkafeltételek megteremtését, elsősorban munkaerő kölcsönzés, valamint munkaerő közvetítést végeznek. Közfoglalkoztatottak is alakíthatnak szociális szövetkezetet. A közfoglalkoztatás fő terepe a mezőgazdaság, ezért elsősorban itt kell fokozni a szociális szövetkezetek gyarapodását.

Az érdekeltek részéről támogatták azt, hogy a szociális szövetkezet bejegyzése illetékmentes legyen. A szóban forgó törvény előkészítéskor számos ellenvélemény is megfogalmazásra került: 1. az 500 természetes személy és legalább egy országos nemzetiségi önkormányzat tag szerint megadott foglalkoztatási szövetkezet meghatározást irreálisnak tartják; 2. ne legyen a szociális szövetkezetektől eltérő létszám meghatározva a foglalkoztatási szövetkezet számára; 3. az egy országos nemzetiségi önkormányzati tag szűkítése helyett lehessen bármely önkormányzat (helyi, nemzetiségi, országos is) tagja a foglalkoztatási szövetkezetnek; 4. szociális szövetkezet esetében a jogalkotó tartsa fenn azt, hogy csak természetes személy lehessen tagja. Az észrevételektől, javaslatoktól a jogalkotó eltekintett.

A rendelkezésre álló eszközök segítségével, valamint a kínáló lehetőségek keretei között fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a szociális szövetkezetek a jövőben is megtarthassák szövetkezeti jellegüket a szövetkezeti értékek és elvek szerint működhessenek. Különös tekintettel a foglalkoztatás, s az egyéb közhasznú tevékenységükre hatókörük szélesedjen, számbeli gyarapodásuk a társadalmi, gazdasági szükségletekkel összhangban bővüljön. A szövetkezeti törvénykezés hátralévő időszakában a fentek érvényesítésére minden rendelkezésre álló jogi eszközökkel törekedni kell.”²

**Forrás: A Kuratórium üléséről
készült jegyzőkönyv**

² Ez a részlet Német László: "A szociális szövetkezetek jellemzői és tényszerű adatai" c. írásának a folyóirat e számában közölt szerkesztett változata.